

الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک

ویژه آزمون‌های نظام مهندسی
رشته شهرسازی

به همراه کلیدواژه

مؤلف: مهندس محمد عظیمی آقداش
پایه یک و پژوهشگر برتر نظام مهندسی

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور: عظیمی آقداش، محمد، ۱۳۵۰ -
مشخصات نشر: الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک: ویژه آزمون‌های نظام مهندسی رشته
مشخصات ظاهری: شهرسازی به همراه کلیدواژه/مؤلف محمد عظیمی آقداش.
شابک: تهران: نوآور .
۲۴۸ص.
۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۷۵۹-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۴۷-۲۴۸؛ همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع: معماری و کودکان -- Architecture and children
موضوع: کودکان شهری -- خدمات -- City children -- Services for
موضوع: برنامه‌ریزی شهری -- آزمون‌ها -- راهنمای مطالعه
موضوع: City planning -- Examinations -- Study guides
موضوع: شهرسازی و برنامه‌ریزی -- ایران -- City planning -- Design -- Iran
موضوع: شهرسازی -- ایران -- آزمون‌ها -- City planning -- Iran -- Examinations
۲۵۴۳NA
۸۳/۷۲۰
۹۷۰۲۱۰۳
فیبا

اطلاعات رکورد کتابشناسی:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:
اطلاعات رکورد کتابشناسی:

الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک

مؤلف: مهندس محمد عظیمی آقداش

ناشر: نوآور

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۷۵۹-۴

نشر نوآور

مرکز بخش:

نوآور، تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان شهدای ژاندارمری
نرسیده به خیابان دانشگاه ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸، طبقه اول،
واحد ۳ تلفن: ۹۲ - ۶۶۴۸۴۱۹۱، www.noavarpub.com

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطلق با قانون حقوق مؤلفان و
مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر
نوآور می‌باشد. لذا هرگونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل
هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع
انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم فایبل صوتی یا
تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع بوده و شرعاً
حرام است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

@Noavarpub

صفحه رسمی انتشارات نوآور در شبکه‌های اجتماعی

فهرست مطالب

۶	..... مقدمه
۹	فصل اول: سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک .....
۹	..... سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک
۹	..... سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک
۹	..... ۱- مقدمه
۷۸	فصل دوم: پیوست‌ها و بی‌نوشت‌های ضوابط عام شهر دوستدار کودک .....
۷۸	..... پیوست شماره ۱: قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳
۷۸	..... قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / فصل اول: کلیات
۸۰	..... قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / فصل دوم: تشکیلات
۸۵	..... قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / فصل سوم: جرائم و مجازات‌ها
۹۳	..... قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / فصل چهارم: تحقیق، رسیدگی و تدابیر حمایتی
	پیوست شماره ۲: قانون اجازة الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک، مصوب ۱۳۷۲/۱۲/۰۱ .....
۱۰۰	..... کنوانسیون حقوق کودک
۱۰۲	..... کنوانسیون حقوق کودک: بخش ۱
۱۱۷	..... کنوانسیون حقوق کودک: بخش ۲
۱۲۰	..... کنوانسیون حقوق کودک: بخش ۳
	پیوست شماره ۳: دستورالعمل شهرهای دوستدار کودک (موضوع ابلاغیه شماره ۲۸۹۹۴ مورخه ۱۳۹۷/۰۹/۰۷ سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) .....
۱۲۳	..... شهرهای دوستدار کودک: اصول، ویژگی‌ها و ضوابط راهبردی برای شهرداری‌ها
۱۲۴	..... دستورالعمل شهرهای دوستدار کودک (اصول، ویژگی‌ها و ضوابط راهبردی برای شهرداری‌ها): پیوست‌ها
۱۳۰	.....
	پیوست شماره ۴: استاندارد شماره ۱۵۷۴۵ (اتاق مادر و کودک- الزامات عمومی) .....
۱۳۵	..... استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۷۴۵ (چاپ اول): سال ۱۳۹۸
۱۳۷	..... اتاق مادر و کودک- الزامات عمومی
۱۳۷	.....
	پیوست شماره ۵: آیین‌نامه استقرار مدارس و مراکز غیردولتی در مناطق، نواحی و محلات مختلف، مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۱۵ .....
۱۶۲	.....
۱۶۷	..... قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی مصوب ۱۳۹۵/۰۹/۱۴
۱۹۲	..... دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه استقرار مدارس و مراکز غیردولتی مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۰۶

- پیوست شماره ۶: آیین نامه مقررات بهداشتی مهد کودکها..... ۱۹۴
 پیوست شماره ۷: ضوابط احداث و تجهیز اتاق مادر و کودک (مصوبه کمیسیون ماده ۵ تبریز)
 ..... ۲۰۷
 پی نوشت شماره ۱: آیین نامه اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، مصوب
 ۱۴۰۰/۰۳/۳۰ ..... ۲۰۹
 آیین نامه اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان ۲۰۹
 آیین نامه اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / فصل اول: کلیات ۲۰۹
 آیین نامه اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان / فصل دوم: اقدامات پیشگیرانه و حمایتی
 ..... ۲۱۲
 پی نوشت شماره ۲: قانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی، مصوب
 ۱۳۵۳/۰۴/۳۰ ..... ۲۳۰
 پی نوشت شماره ۳: مصوب جلسه ۴۲۲ مورخ ۱۳۷۷/۰۴/۱۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی
 ..... ۲۳۳
 بازنگری مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص امور آموزشی و پرورشی ۲۳۳
 پی نوشت شماره ۴: مصوبه جلسه ۶۹۹ شورای عالی آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۸۲ ..... ۲۳۴
 اساسنامه دوره پیش دبستانی (جلسه ۶۹۹- تاریخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۸ - شماره ابلاغ ۱۲۰/۸۵۴۵/۸ تاریخ
 ۱۳۸۲/۱۲/۰۶) ۲۳۴
 پی نوشت شماره ۵: ماده ۸ قانون رسیدگی به تخلفات اداری ۲۳۶
 ..... ۲۳۷
 کلیدواژه .....
 منابع و مأخذ ۲۴۷

نشر نوآور ضمن ارج نهادن و قدردانی از اعتماد شما به کتاب‌های این انتشارات، به استحضارتان می‌رساند که همکاران این انتشارات، اعم از مؤلفان و مترجمان و کارگروه‌های مختلف آماده‌سازی و نشر کتاب، تمامی سعی و همت خود را برای ارائه کتابی درخور و شایسته شما فرهیخته گرامی به‌کار بسته‌اند و تلاش کرده‌اند که اثری را ارائه نمایند که از حداقل‌های استاندارد یک کتاب خوب، هم از نظر محتوایی و

غنا علمی و فرهنگی و هم از نظر کیفیت شکلی و ساختاری آن، برخوردار باشد. با این وجود، علی‌رغم تمامی تلاش‌های این انتشارات برای ارائه اثری با کمترین اشکال، باز هم احتمال بروز ایراد و اشکال در کار وجود دارد و هیچ اثری را نمی‌توان الزاماً میراً از نقص و اشکال دانست. از سوی دیگر، این انتشارات بنابه تعهدات حرفه‌ای و اخلاقی خود و نیز بنابه اعتقاد راسخ به حقوق مسلم خوانندگان گرامی، سعی دارد از هر طریق ممکن، به‌ویژه از طریق فراخوان به خوانندگان گرامی، از هرگونه اشکال احتمالی کتاب‌های منتشره خود آگاه شده و آن‌ها را در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی آن‌ها رفع نماید.

لذا در این راستا، از شما فرهیخته گرامی تقاضا داریم در صورتی که حین مطالعه کتاب، با غلط‌های محتوایی و املایی برخورد نمودید، لطفاً این موارد را در کتاب و یا برگه جداگانه‌ای یادداشت نمایید و به صورت عکس، به همراه ذکر نام و شماره تماس خود، از طریق منوی بالای سایت نوآور، قسمت پشتیبانی (تیکت) و یا اسکن کردن بارکد زیر به واحد علمی ارسال نمایید، تا این موارد بررسی شده و در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی کتاب، اعمال و اصلاح گردد و باعث هرچه پربارتر شدن محتوای کتاب و ارتقاء سطح کیفی، شکلی و ساختاری آن گردد.

نشر نوآور، ضمن ابراز امتنان از این عمل متعهدانه و مسئولانه شما خواننده فرهیخته و گرانقدر، به منظور تقدیر و تشکر از این همدلی و همکاری علمی و فرهنگی، پس از بررسی کارشناسان نوآور، در صورتی که اصلاحات درست و بجا باشد، متناسب با میزان موارد ارسال شده، به رسم ادب و قدرشناسی، کد تخفیفی جهت خرید کتاب‌های نشر نوآور به شما ارائه می‌شود.

همچنین نشر نوآور و پدیدآورندگان کتاب، از هرگونه پیشنهادها، نظرات، انتقادات و راه‌کارهای شما عزیزان در راستای بهبود کتاب، و هرچه بهتر شدن سطح کیفی و علمی آن صمیمانه و مشتاقانه استقبال می‌نمایند.

در همین راستا از طریق پشتیبانی سایت (تیکت) با ما در ارتباط باشید.

QR Code Scan

دسترسی سریع به پشتیبانی (تیکت)
واحد علمی - گزارش اصلاحات

بنیادِ سُخُن به نام حَقِ نِه   کَز هر چه به است نام حَقِ به

امیر امیران شاه مردان حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

فرزندان خود را به عادت‌ها و آداب خود مجبور نکنید؛ زیرا آن‌ها برای زمانی غیر از زمان شما خلق شده‌اند.

(شرح نهج البلاغه ابن ابی‌الحدید، ج ۲۰، ص ۲۶۷، ح ۱۰۲)

خداوندگار زمین و زمان، جا و مکان، سپهر و افلاک گردون، خالق انسان و آفریننده کودکان را شاکر و سپاسگزاریم که منت مضاعف نهاد و توفیق دگر عنایت فرمود تا در سایه الطاف لایزال الهی و توجهات و مدد ائمه اطهار علیهم‌السلام، نخستین ویرایش کتاب «الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک»، مشتمل بر مواردی همچون؛

- قانون حمایت از اطفال و نوجوانان
- دستورالعمل شهرهای دوستدار کودک
- آیین‌نامه مقررات بهداشتی مهد کودک‌ها
- ضوابط احداث و تجهیز اتاق مادر و کودک
- سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک
- قانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی
- استاندارد شماره ۱۵۷۴۵ (اتاق مادر و کودک - الزامات عمومی)
- قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک
- آیین‌نامه استقرار مدارس و مراکز غیردولتی در مناطق، نواحی و محلات مختلف

به عنوان یکی از منابع آزمون نظام مهندسی رشته شهرسازی (آزمون تیر ماه ۱۴۰۳)، مستند به «الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک مصوبه مورخه ۱۴۰۰/۰۵/۰۴ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران»، جهت استفاده و بهره‌برداری داوطلبان عزیز و شرکت‌کنندگان گرامی در آزمون‌های شهرسازی، تدوین نماییم.

امید است این اثر هم همچون سایر منابع آزمون‌های نظام مهندسی رشته شهرسازی نشر نوآور، مورد توجه و اقبال مخاطبان عزیز و ارجمند، به‌ویژه داوطلبان آزمون‌های رشته شهرسازی قرار گرفته، و بستر لازم و گامی مؤثر جهت حرکت به‌سوی داشتن شهرهای دوستدار کودک در سرتاسر کشور پهناورمان ایران همیشه جاوید، سرفراز و پایدار باشد.

این کتاب نیز همچون سایر کُتب تألیفی مؤلف؛ بیش از هر چیز دیگری مدیون و وام‌دار هم‌راهی، هم‌دلی، هم‌آوایی، هم‌کاری و هم‌آهنگی ارزشمند و تأثیرگذار مجموعه تلاشگر و تأثیرگذار، انتشارات نوآور تهران است.

با الهام از آموزه‌های ملی و دینی بر خود فرض می‌دانیم از زحمات و تلاش‌های هدفمند همه عزیزان تلاشگران نشر نوآور، از تولید تا توزیع و پخش؛ و به‌طور خاص از مدیریت عالی و فکور آن مجموعه گرانسنگ و گرانقدر، برادران ارجمند نصیرنیا، صمیمانه تقدیر و تشکر نمائیم.

با این باور که هر طفلی متولد می‌شود نشانه‌ای از امید به آینده بشریت است، این کتاب را تقدیم می‌دارم به همه کودکان سرزمین در تمام ازمنه‌ها.

امید آن‌که روزی همه شهرها و روستاها، شهرها و روستاهای تمام اقشار جامعه و علی‌الخصوص کودکان عزیز بوده و عنوان دوستدار کودک را به معنای واقعی داشته باشند. باشد که با حرکت به سوی شهرهای دوستدار کودک، در بستر قوانین و مقررات و خاصه‌تر در عمل، تمام روزهای سال برای کودکان سرزمین‌مان حکم روز ۱۶ مهر ماه (روز ملی کودک) و ۲۰ نوامبر (روز جهانی کودک) را داشته باشد.

کفش‌هایت را به پا کن تا به تا
باز هم با خنده‌ات اعجاز کن
با کسی جز عشق هم بازی نشو
عافلی را یک شب از یادت ببر
با همان چادر نماز پولکی
لحظه‌های ناب بی‌تکرارمان
در کنارش خواب اسان داشتیم
فهرمان باور زیبای ما
ماجرای بَزَبَز فندی و گرک
خنده‌های کودکی پایان نداشت

پا به پای کودکی‌هایم بیا
فاه فاه خنده‌ات را ساز کن
پا بکوب و لج کن و راضی نشو
بچه‌های کوچ‌ه را هم کن خبر
خاله بازی کن به رسم کودکی
طعم چای و فوری کلدارمان
مادری از جنس باران داشتیم
یا پدر اسطوره دنیای ما
فصه‌های هر شب مادر بزرگ
غصه هرگز فرصت جولان نداشت

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب

مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب سال ۱۳۴۸ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۰، برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر نوآور است. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب، اشکال، نمودارها، جداول و تصاویر این کتاب، در دیگر کتب، مجلات، نشریات، سایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی و موارد دیگر، و نیز هر گونه بهره‌برداری از مطالب این کتاب تحت هر عنوانی از قبیل چاپ، فتوکپی، اسکن، تایپ از آن، تهیه فایل پی‌دی‌اف و عکس‌برداری از کتاب، و همچنین هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، الکترونیکی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع و غیرقانونی بوده و **شرعاً نیز حرام** است، و متخلفین تحت پیگرد قانونی و قضایی قرار می‌گیرند.

ماده ۲۳ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان:

هر کس تمام یا قسمتی از اثر دیگری را که مورد حمایت این قانون است بنام خود یا بنام پدیدآورنده بدون اجازه او و یا علماً و عامداً بنام شخص دیگری غیر از پدیدآورنده، نشر یا پخش یا عرضه کند به حبس تأدیبی از ۶ ماه تا ۳ سال محکوم خواهد شد.

با توجه به اینکه هیچ کتابی از کتب نشر نوآور به صورت فایل ورد یا پی‌دی‌اف و موارد این‌چنین، توسط این انتشارات در هیچ سایت اینترنتی و یا شبکه اجتماعی ارائه نشده است، لذا در صورتی که هر سایت، کانال و گروهی در شبکه‌های اجتماعی اقدام به تایپ، اسکن و یا موارد مشابه نماید و کل یا قسمتی از متن کتب نشر نوآور را در رسانه‌های مذکور قرار دهد و یا اقدام به فروش آن نماید، توسط کارشناسان امور اینترنتی این انتشارات که روزانه محتوای سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی را پایش می‌نمایند، بررسی و در صورت مشخص شدن هرگونه تخلف، ضمن اینکه این کار از نظر قانونی غیر مجاز و از نظر شرعی نیز حرام می‌باشد، و کیل قانونی انتشارات از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، **پلیس فتا** (پلیس رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و اینترنتی) و نیز سایر مراجع قانونی، اقدامات مقتضی را به عمل آورده، و طی انجام مراحل قانونی و اقدامات قضایی، خاطیان را مورد پیگرد قانونی و قضایی قرار داده و کلیه خسارات وارده به این انتشارات و مؤلفان از متخلفان اخذ خواهد شد.

همچنین در صورتی که هر یک از کتابفروشی‌ها، اقدام به تهیه کپی، جزوه، چاپ دیجیتال، چاپ اُفست و ... از کتب انتشارات نوآور نموده و اقدام به فروش آن نمایند، ضمن اطلاع‌رسانی تخلفات کتابفروشی مزبور به سایر همکاران و مؤذنین محترم، از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اتحادیه ناشران، و انجمن ناشران دانشگاهی و نیز مراجع قانونی و قضایی اقدام به استیفای حقوق خود از متخلف می‌نماید.

بعضاً مشاهده می‌شود که افراد ناآگاه بدون اطلاع از موارد و ماده قانون فوق (و حتی گاهی با نیت کمک به دیگران) اقدام به انتشار فایل کتاب ناشر در شبکه‌های اجتماعی یا فضای مجازی می‌نمایند و با اینکار علاوه به وارد نمودن خسارات جبران‌ناپذیر به ناشر و مؤلف، باعث تعطیلی و بیکاری خیل عظیمی از شاغلین در بسیاری از مشاغل مربوط به کتاب مانند ناشر، مؤلف، کتاب‌فروش، لیتوگرافی، صحافی، چاپخانه، موزع و ... می‌گردند. و از طرف دیگر شخص خاطی با این کار مورد شکایت حقوقی و کیفری ناشر و مؤلف قرار می‌گیرد و باید علاوه بر پرداخت تمامی خسارات وارده به ناشر و مؤلف، متحمل جزای حبس تأدیبی نیز باشد. لذا خواهشمند است با آگاهی از مطالب فوق، ناشران را در ارائه خدمات هر چه بیشتر و بهتر یاری فرمایید.

خرید، فروش، تهیه، استفاده و مطالعه از روی نسخه غیراصل کتاب، از نظر قانونی غیرمجاز، و شرعاً نیز حرام است.

انتشارات نوآور از خوانندگان گرامی خود درخواست دارد که در صورت مشاهده هر گونه تخلف از قبیل موارد فوق، مراتب را از طریق تلفن‌های انتشارات نوآور به شماره‌های ۰۹۳-۶۶۴۸۴۱۹۰ و یا از طریق منوی بالای سایت نشر نوآور، قسمت پشتیبانی (تیکت) و یا اسکن کردن بارکد زیر به واحد مدیریت ارسال نمایید، تا از تضييع حقوق ناشر، پدیدآورنده و نیز خود خوانندگان محترم جلوگیری به‌عمل آید، و در راستای انجام این امر مهم، به عنوان تشکر و قدردانی، از کتب انتشارات نوآور نیز هدیه دریافت نمایند.

QR Code Scan

دسترسی سریع به پشتیبانی (تیکت)

واحد مدیریت - گزارش تخلفات

فصل اول

سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک

📌 سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک

۱- مقدمه

دوران کودکی دوران شور و شوق و جنبش و هیاهوست. بی‌تردید هر کودکی که از چنین ویژگی‌هایی محروم بماند، از سلامت جسمی و روانی مناسبی بر خوردار نخواهد شد.

کودکان امروز، شهروندان امروز و آینده‌سازان فردای بشریت هستند. توجه به این قشر از جامعه و دیدن آنها در فرایندهای توسعه به‌عنوان نمادی از توسعه‌یافتگی جوامع محسوب می‌شود.

اهمیت توجه به نظرات و ایده‌های کودکان و نوجوانان به‌عنوان قشر بی‌دفاع اما آینده‌ساز جامعه شهری و در نظر گرفتن نیازهای آنها در فرایند توسعه شهری موجب خلق مفهومی جدید در سراسر دنیا تحت عنوان شهر دوستدار کودک شده است که در آن کودکان و نوجوانان از تمامی حقوق اساسی خود بر خوردار می‌شوند.

در ایران نیز از اوایل دهه هشتاد شمسی این موضوع با تصویب قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب (۱۳۸۱)^۱ و قانون اجازه الحاق جمهوری اسلامی ایران

---

۱. «قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱»، به‌موجب «ماده ۵۱ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳» ملغی شده‌است.

■ جهت کسب اطلاعات بیشتر و تکمیلی به پیوست شماره ۱ (قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، مصوب سال ۱۳۹۹) کتاب رجوع شود.

به کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک (۱۳۷۸)^۲ می‌شود رسمی وارد نظام حقوقی کشور شد و موضوع توجه به حقوق کودک به طور جدی‌تر در سطح دستگاه‌های اجرایی و نظارتی کشور دنبال شد. در همین راستا و به دنبال ضرورت هدایت شهرداری‌های کشور در مسیر توسعه فضاهای شهری دوستدار کودک، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در سال ۱۳۹۷ دستورالعمل شهرهای دوستدار کودک (اصول، ویژگی‌ها و ضوابط راهبردی برای شهرداری‌ها)^۳ را با رویکرد توانمندسازی نهادی و هماهنگی بین‌بخشی تمامی دستگاه‌های دولتی و عمومی متولی حوزه کودک تدوین و به شهرداری‌های سراسر کشور ابلاغ نمود.

با این وجود، فقدان سیاست‌ها و مجموعه ضوابط اجرایی با پشتوانه قانونی فراگیر برای شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی در فضاهای شهری که بتواند این گردهم آوردن تمامی دستگاه‌های عمومی و دولتی و نیز سازمان‌های مردم‌نهاد مؤثر در حوزه کودک جهت هم‌افزایی در فرایند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مشترک، به خلق فضاهای شهری دوستدار کودک کمک کند، همواره وجود داشته است.

۲. قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک، مصوب ۱۳۷۲/۱۲/۰۱ ماده واحده: کنوانسیون حقوق کودک مشتمل بر یک مقدمه و ۵۴ ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به آن داده می‌شود مشروط بر آن که مفاد آن در هر مورد و هر زمان در تعارض با قوانین داخلی و موازین اسلامی باشد و یا قرار گیرد از طرف دولت جمهوری اسلامی ایران لازم‌الرعا نباشد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و کنوانسیون ضمیمه شامل یک مقدمه و ۵۴ ماده در جلسه روز یکشنبه اول اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و هفتاد و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۲/۱۲/۱۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

■ جهت کسب اطلاعات بیشتر و تکمیلی به پیوست شماره ۲ (قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک) کتاب رجوع شود.

توضیح اینکه «قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک»، مصوب سال ۱۳۷۲ می‌باشد، اما در «سند پشتیبان الزامات و ضوابط عام شهر دوستدار کودک» به سال ۱۳۷۸ اشاره شده است.

۳. جهت کسب اطلاعات بیشتر و تکمیلی به پیوست شماره ۳ (دستورالعمل شهرهای دوستدار کودک) کتاب رجوع شود.

به همین منظور این سند برای پُر کردن چنین خلأیی و در راستای دستیابی به شهر دوستدار کودک در ایران به‌عنوان یک آرمان مشتمل بر مجموع‌های از فرایندهای اجتماعی تضمین‌کننده حقوق کودک، ضوابط و استانداردهای ایجاد فضاهای دوستدار کودک و نیز مکانیزم هماهنگی بین نهادی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی هماهنگ، گردآوری و تهیه شده‌است.

۲- تعاریف

در این بخش به منظور شفافیت موضوع و ایجاد هماهنگی مفاهیمی که امکان تفسیر داشته‌اند به ترتیب زیر تعریف شده‌است:

۲-۱) **کودک:** به استناد ماده ۱ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۱۱ مجلس شورای اسلامی^۴ و همچنین ماده ۱ کنوانسیون حقوق کودک^۵، تمامی افرادی که به سن هجده سال تمام هجری شمسی نرسیده‌اند کودک و نوجوان محسوب می‌شوند.

۲-۲) **کودکان با نیازهای ویژه:** منظور از کودک با نیازهای ویژه، کودکی است که در روند آموزش، به توجه، امکانات و یا تدابیر ویژه‌ای- علاوه بر آنچه برای همه کودکان موجود است- نیاز دارد. به‌عنوان مثال کودکانی با تفاوت‌های نابینایی، ناشنوایی، معلولیت، اوتیسم، سندرم‌داون و... این توجه ویژه برای هر کدام از این کودکان متفاوت تعریف می‌شود.

۲-۳) **شهر دوستدار کودک:** شهر دوستدار کودک، شهری است که کودکان را در فرایند توسعه شهری در کانون توجه خود قرار می‌دهد و علاوه بر تأمین نیازهای کودک، بستر لازم جهت رشد جسمانی، اجتماعی و پرورشی کودکان را فراهم می‌آورد. در شهر دوستدار کودک فرایند ارتقای ویژگی‌های کالبدی، اجتماعی و محیط زیستی شهر با مشارکت واقعی، گسترده و مداوم کودکان انجام می‌پذیرد

۴. ماده ۱ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۱۱ مجلس شورای اسلامی: کلیه اشخاصی که به سن هجده سال تمام هجری شمسی نرسیده‌اند از حمایت‌های قانونی مذکور در این قانون بهره‌مند می‌شوند.

■ «قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱»، به موجب «ماده ۵۱ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳» ملغی شده‌است.

۵. ماده ۱ کنوانسیون حقوق کودک: از نظر کنوانسیون حاضر منظور از کودک افراد انسانی زیر ۱۸ سال است مگر این که طبق قانون قابل اجرا در مورد کودک سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود.

و مسئولان و مدیران شهری همواره زمینه‌های مشارکت کودکان را در فرایندهای مرتبط با ارتقای حیات شهری را از طرق مختلف ایجاد نماید. براساس یک توافق فراگیر و جهانی، شهر دوستدار کودک، شهر یا اجتماع محلی است که در آن کودکان:

- در امنیت باشد و از بهره‌کشی و خشونت و سوءاستفاده در امان بماند.
  - زندگی را خوب آغاز کنند و سالم و تحت مراقبت بزرگ شوند.
  - به خدمات ضروری دسترسی داشته باشند.
  - تحصیلات با کیفیت، مشارکتی و فراگیر را تجربه کنند و مهارت‌هایشان پرورش یابند.
  - عقایدشان را ابراز نمایند و بر تصمیم‌هایی که بر آنها تأثیر می‌گذارد، تأثیرگذار باشند.
  - در زندگی خانوادگی، فرهنگی، شهری/ محلی و اجتماعی مشارکت داشته باشند.
  - در محیطی پاکیزه، بدون آلودگی و ایمن زندگی کنند و به فضاهای سبز دسترسی داشته باشند.
  - با دوستانشان دیدار کنند و مکان‌هایی برای بازی و تفریح در اختیار داشته باشند.
  - فارغ از ریشه‌های قومیتی، مذهبی، درآمد و جنسیت یا توانایی‌هایشان، فرصت‌هایی برابر در زندگی داشته باشند.
- ۲-۴) محله دوستدار کودک: محله دوستدار کودک، محله‌ای دربردارنده تمام ویژگی‌های شهر دوستدار کودک در مقیاس محله است که در آن بر حضور فعالانه، شاد و خلاقانه کودک در فضاهای محله‌ای آن و مشارکت گروه‌های سنی مختلف کودکان و نوجوانان با هر سطح از توانایی ذهنی و جسمی و ایجاد احساس اجتماع در بین کودکان تأکید بیشتری می‌شود. محله دوستدار کودک، فضایی آرام و امن برای حضور و بازی کودک بدون ترس از ناهنجاری‌های اجتماعی و حوادث ناشی از عبور و مرور اتومبیل‌ها است.
- ۲-۵) مشارکت کودکان: مشارکت کودکان و نوجوانان، سهیم‌سازی آنان در فرآیند تصمیم‌سازی و بیش از تنها درخواست از کودکان برای بیان ایده‌ها و دیدگاه‌های آنها است. در این فرآیند مجریان و مدیران طرح‌های توسعه شهری به خواسته‌ها و نیازهای کودکان و نوجوانان گوش فرا می‌دهند و تغییراتی را که آنان انتظار دارند در محیط زندگی‌شان اتفاق بیفتد را به‌دقت بررسی و با

تطبیق با سایر الزامات و چارچوب‌های قانونی، در طرح‌های توسعه شهری، روستایی، منطقه‌ای و ... اعمال می‌کنند. درگیر کردن کودکان در فرایند توسعه شهری به این معنی است که آنها می‌توانند برخی از چیزهایی را که بر زندگی آنها تأثیر می‌گذارند را تحت تأثیر قرار دهند و نتیجه عملی دیدگاه‌های خود را در محیط زندگی خود ببینند.

۶-۲) بازی: بر اساس تعریف فرهنگنامه کودک و نوجوان، بازی مجموعه‌های از حرکات و فعالیت‌های جسمی و ذهنی است که موجب شادی، سرزندگی، لذت و ارتباط با دیگران می‌شود. همچنین گرچه تعریف فراگیر و مورد توافقی برای بازی در دنیا وجود ندارد، اما در تعریفی همه شمول، بازی مهم‌ترین کار و سرگرمی در دوران طفولیت و کودکی شناخته می‌شود. بازی مهم‌ترین ابزار پرورش حواس پنجگانه کودک، تنها راه آزادسازی انرژی‌های انباشته شده در کودک و نیز مؤثرترین شیوه بروز خلاقیت‌های فکری و ذهنی کودک است.

۷-۲) مدرسه: واحد آموزش و پرورش که آموزش‌های رسمی را از دوره پیش‌دبستان تا پایان دوره متوسط به صورت حضوری، نیمه‌حضوری و غیرحضوری ارائه می‌کند و ماهیت غیرتجاری دارد.

۸-۲) مرکز آموزشی: واحدی که به منظور افزایش توان علمی و تخصصی با کسب مهارت‌های فنی و حرفه‌ای بدون ارائه مدرک تحصیلی رسمی فعالیت می‌کند.

۹-۲) فضای آموزشی: فضای آموزشی شامل مدارس و مراکز آموزشی می‌شود که در نظام رسمی نظام آموزش و پرورش کشور و یا توسط افراد مجرب در فضاهای تجهیز شده توسط بخشی خصوصی به منظور پرورش خلاقیت‌های جسمی و ذهنی کودکان ایجاد می‌شوند.

۱۰-۲) فضای بازی: فضاهای بازی در دو گروه:

۱. فضاهای بازی رسمی مثل پارک‌ها و زمین‌های بازی (شامل زمین بازی سنتی تاب و سرسره و...، زمین بازی معاصر: مجموعه مرکب از بازی با عملکردهای گوناگون، زمین بازی خلاق و ماجراجویی شامل قطعاتی به ظاهر بی‌ارزش همچون تاپ‌های فرسوده، اقرار و ... که به کودکان امکان ساخت چیدمان‌های جدید را می‌دهد و به دلیل انعطاف‌پذیری با خواست کودکان، در رشد جسمی و شناختی آنان از محیط بسیار مؤثر است) و باغ‌های بازی ماجراجویی (که با بهره‌گیری از عواملی چون درخت، آب و شن، حیوانات و ... به جهت تنوع و تغییرپذیری، محلی مناسب برای شکوفایی خلاقیت هستند).